

BONNIE GARMUS

Lliçons de química

Catalina Luque

Professora de Llengua i Literatura
IES Lluís Vives · València

Supose que no soc l'única persona que no va veure en directe la final del campionat mundial de futbol femení. El partit em va pillar camí de Baeza on vaig assistir a un curs sobre la poesia de **Francisco Brines**. No crec que el futbol i la poesia siguin incompatibles, però a mi no m'interessa gens (el futbol). Malgrat això, l'endemà vaig assabentar-me de tota la polèmica del petó que ens ha ocupat bona part del final de l'estiu. No hi entraré, però el petonet ens ha mostrat que gran part de la societat (i no solament les dones) està reaccionant davant els abusos que pateixen les dones a molts àmbits i comencem a tenir clar que ja està bé de paternalismes, menyspreus i tocaments d'ous fregits amb testosterona.

La història de l'**Elizabeth Zott**, la protagonista de *Lliçons de química*, va precisament d'això. De la lluita d'una dona intel·ligent, científica de cap a peus, que ha de lluitar cada victòria a vida o mort.

El personatge, com a tipus, ja el coneixem. Afortunadament els últims anys s'està produint la reivindicació d'un fum de dones que des de diverses branques de les ciències i les arts han estat apartades del cànon acadèmic quan no directament ignorades i esborrades de la Història. Els noms d'**Artemisia Gentileschi**, **Rosalind Franklin**, **Katherine Johnson**, **Maria Moliner**, i molts d'altres comencen a aparèixer als llibres de texts, als museus, als documentals de la 2... Els currículums educatius se'n fan ressò i per primera vegada hi ha una generació de xiques i xics que no pensen que les dones no hem fet una altra cosa durant tota la Història de la Humanitat que netejar casa i canviar bolquers.

Què aporta de nou, doncs, la novel·la de la **Garmus**? Per què hem de llegir-la? Primer, perquè sempre és bo fer un repasset del que donem ja per sabut. La novel·la es desenvolupa a finals dels anys 50 i començaments del 60, tot just al principi de la Guerra del Vietnam. Les dones als Estats Units anaven ja a la universitat. Però acabar uns estudis, treballar d'allò que has estudiat i rebre la mateixa consideració i sou que els homes era molt difícil. Per no parlar del risc de patir una agressió sexual i ser culpabilitzada.

L'Elizabeth s'enfronta a situacions molt, molt dures. Publicar? No mai. Ser el cap de la recerca quan tu ets l'única que sap de què va la cosa? Impossible. Tenir com a parella un company de reconegut prestigi i no haver de sentir que estàs amb ell per interès? Ciència ficció... Si a més a més no et cases, tens una filla il·legítima i la teua parella es mor en un accident estúpid, solament pots esperar dues coses: la carta d'acomodament i el menyspreu general.

El personatge de l'Elizabeth és un cúmul d'històries de moltes dones: professionals menyspreades, mares solteres, mestresses de casa... És una dona molt guapa (*la suerte de la fea la bonita la desea*), intel·ligent, forta, capaç, valenta, però també vulnerable i inadaptada.

El segon punt que convida a la lectura de la novel·la és com està creat el personatge de l'Elizabeth. L'Elizabeth és la Ciència. La química ho és tot per a ella. És la seua manera de relacionar-se amb el món. És per això que l'epitafi del seu amant és una fórmula química i és per això que quan comença a fer en televisió un programa diari de cuina, aprofita per a explicar-hi a les mestresses de casa un compost de cuina-ciència-feminisme que revoluciona les audiències. Aquestes són les lliçons de química, però són lliçons de feminisme, de sororitat, d'empoderament.

L'Elizabeth és un personatge monolític, és un combinat de **Sheldon Cooper** i **Amy F. Fowler**, però sense histrionisme i sense caure mai en el ridícul. Aquesta és la tercera virtut de la novel·la: no fer de la història de l'Elizabeth un esperpent (un poquet de melodrama sí que hi ha, avise). L'humor, que és la característica més important de la novel·la, pot ser crític, retratar implacablement els antagonistes (el cap del laboratori, la secretària gelosa, el director de la cadena, el bisbe...), però els personatges principals inspiren tendresa.

L'Elizabeth és un **Quixot** femení; on el cavaller veia molins, ella veu àtoms. Els dos van lluitar per un món més just amb la diferència que Elizabeth no vol tornar a un passat ideal, literari, ficcional, sinó canviar el món real perquè les dones tinguin oportunitats. Si don Quixot tenia **Sancho**, Elizabeth tindrà **Mad** (la seua filla de quatre anys) i **Dos de Set** (un gos amb veu pròpia que acompanya i guia la protagonista). Si **Dulcinea** va ser l'amor ideal del **Caballero de la Triste Figura**, **Calvin Evans** serà l'amor d'Elizabeth més enllà de la mort. Però si don Quixot mor desencantat, l'Elizabeth potser tindrà una oportunitat. I ací és on la novel·la està a punt de fracassar i convertir-se en una rondalla de fades poc versemblant. El final es resol amb un *deus ex machina* molt previsible. No puc dir-ne res més...

En conclusió, us convida a gaudir d'esta divertida història i a compartir la visió crítica que Bonnie Garmus té sobre la societat patriarcal. La novel·la, la primera de la seua autora, ha tingut un èxit internacional i ha estat publicada a més de 35 països segons el web de l'editorial. Fins i tot, sembla que estan fent una sèrie per a una plataforma audiovisual (igual el petó també acaba en telefilm). Ja em direu si us agrada.